

České děti jako čtenáři 6-8 let

Individuální rozhovory květen 2017

- Hana Friedlaenderová,
- Vít Richter

- **S knížkou do života**
- Goetheinstitut
- Říjen 2017

Pravidelné celostátní průzkumy

Průzkumy dospělé populace

r. 2007

r. 2010

r. 2013

r. 2018

Průzkumy dětí

r. 2013/2014

r. 2017

O výzkumu – České děti jako čtenáři 2017

Kvantitativní výzkum: dotazníkové šetření, reprezentativní vzorek

- Děti 6-8 let
- Děti 9-14 let
- Mládež 15-19 let

N= 2000 respondentů, říjen 2017

Kvalitativní část: Individuální rozhovory + čtenářský deník
(květen/červen 2017, říjen 2017)

- **Děti 6-8 let: 10 rozhovorů**
- Děti 9-14 let 10 rozhovorů
- Mládež: 15-19 let 20 rozhovorů

Výzkum provedla: Nielsen Admosphere, a.s.

Co řekli děti a jejich o rodiče o čtení

6 až 8 let

Děti a volný čas

Děti ve věku 6-8 let tráví volný čas velmi různorodě

- navštěvují kroužky (hudební i sportovní)
- setkávají se s kamarády
- hrají si (hračky, stolní hry, el.hry)
- dívají se na TV na různé pohádky a pořady pro děti
- sledují videa a dětské kanály na Youtube.
- hrají počítačové hry zejména na tabletu a mobilním telefonu

O víkendu děti tráví čas venku, na chatě, na výletě s rodiči

Děti mají během týdne čas organizován

*Když přijdu ze školy,
jsem unavená,
tak odpočívám*

*Plavčo a krav maga
V pondělí mám ještě doučování
Pohybovky, flétna a karate*

*Rád pařím na PC,
na mobilu a tabletu,
koukám na videa*

Děti a média

- Děti používají denně nebo vícekrát týdně hlavně TV, PC, knihy, časopisy a komiksy, CD nebo DVD s pohádkami/písničkami.
- **Pojem internet** je pro děti v tomto věku dost neznámý
- Složitý může být **pojem sledování televize**, přestože třeba sledují dětský televizní kanál na tabletu či počítači
- Některé děti v tomto věku **nemají ještě stále vlastní mobilní telefon**, většina z nich po tom ale touží
- **Internet** děti v tomto věku využívají **velmi málo**, nejčastěji Youtube – pouští si pořady/písničky pro děti
- Hry si stahují na tablet
- Sledování TV nebo trávení času na PC: **děti mají často od rodičů stanovené limity** či hranice, kolik času můžou trávit na těchto zařízeních

Koukám na video o jedné hře na PC, Minecraft, je to čtverečkované

*Máš už mobil?
Nee, ale budu druhák,
tak ho budu mít*

Oni si myslí, že to mají v tom přístroji

Ona moc neví co to je internet.

Rodiče jsou spokojeni s tím, co dělají jejich děti ve volném čase

- **Způsob trávení volného času je určen právě rodiči**, kteří dětem nastavují denní režim a průběh celého týdne
- Většina rodičů tvrdí, že **způsob trávení volného času se dětem změní s přechodem do první třídy**. Přibudou povinnosti do školy a množství kroužků, na které dítě chodí

Změnilo se to kroužkami s nástupem do 1. třídy

V podstatě si Linda primárně vybírá, co by ji zajímalo a my ji jenom usměrňujeme v tom, aby toho nebylo moc

Přijde domů a má čas tak od 18:30 do 19:30 a pak jdeme spát

Čtení knížek obecně, vztah ke čtení

Čtení knížek patří mezi časté volnočasové aktivity

- Ale: v dnešní době je **velké množství jiných činností**, kterými se děti zabaví a nejsou tak náročné na pozornost
- Čtení knížek je **většinou baví**, i když někdy jim musí rodiče čtení **připomínat**
- Řada dětí v tomto věku má stále **problémy s koncentrací**, která je důležitá jak pro čtení, tak i pro poslech knížek

Ale jo, musíme ji spíš nutit

*Baví Tě hodiny čtení ve škole?
Moc mě to nebaví.*

*Nebaví mě, když musím sedět a poslouchat,
protože já chci furt něco dělat*

*Nebaví mě,
když nám čte
paní družinářka knížku*

*Jak to říct...
Zatím jsem žádnou knihu nedočet*

První čtení – velmi silná diferenciacce

- Řada dětí na začátku první třídy ještě pořádně číst neumí. Knížky tedy děti začínají číst samy až koncem první třídy. **Čtenářské dovednosti dětí ve věku 6-8 let mohou výrazně lišit** a zařazení se mezi silné nebo slabé čtenáře je pro ně samotné i pro rodiče obtížné.
- Děti v tomto věku i díky úkolům ze školy a rodičům čtou často, většina dětí čte **několikrát do týdne**. Během týdne děti čtou skoro každý den, v pátek nebo o víkendu mají děti volnější režim a čtení jde na úkor ostatním aktivitám.
- **Čtení nahlas a potichu:** Pokud si děti čtou samy v pokojíčku nebo obývací, preferují čtení potichu. Pokud si děti čtou před spaním s rodiči, kteří je kontrolují, nebo v rámci úkolu do školy, děti čtou nahlas.

Vztah ke čtení: rodiče a děti

- **Děti** se shodují na tom, že čtení je pro život **důležité**, někteří si myslí, že čtení dobře uplatní ve své budoucí profesi
- **Rodiče** považují čtení knih za přínosné a **velmi hodnotné** pro život. Rozvíjí to fantazii, slovní zásobu, vyjadřovací schopnosti
- Současným problémem, který může čtenářství ovlivnit, může být nedostatek času ze strany rodičů nebo **absence čtenářských návyků v rodině**.

*Je to velký problém, děti nečtou,
dozvídají se něco z tabletů,
PC, je to doba elektroniky*

*Jo, to potřebuju,
abych uměla číst rychle,
kdybych si chtěla něco zapamatovat*

*Nevím, současnou mládež nevidím
tak černě jako ostatní*

*Pokud rodiče nečetli,
děti to ani nenapadne
...rodina je klíčová...*

Oblíbené knížky a jejich výběr

Co děti četly a právě čtou?

- Děti v tomto věku **nemají žádné oblíbené autory**, spíše mají oblíbené knížky, ale zřídka se stává, že by děti četly opakovaně dokola jednu svou oblíbenou knížku.

Oblíbené knížky – knihy a film: vzájemné ovlivňování

- Děti baví knížky **dobrodružné** s příběhem, **pohádkové**, **o zvířatech**
- Děti mají své oblíbené knížky, např. o Moje první encyklopedie (M. Vodičková), Jak si postavit letadlo (M. Sodomka), Co se zdá medvědům (J. Kahoun), Pohádky skřítků Medovníčka a Barvínka (J. Lebeda) nebo Malý Bobeš (J. V. Pleva), Káťa Líbezná, Inspektor Fousek na stopě atd.
- Některé děti mají i své **oblíbené hrdiny** z knih – např. Slon z knihy Kamarádi od vrbového potoka, Harry Potter, princezna Zlatovláška nebo Arnie z knihy Jak si postavit letadlo
- Některé děti v tomto věku **nejsou schopné správně rozlišit** mezi „knižním“ hrdinou a „filmovým“ hrdinou.

Výběr knih pro čtení: dítě, rodič, škola, knihovny

- Děti si rády knížky samy vybírají, důležitá kritéria při výběru např. v obchodě či knihovně jsou:
 - Obal** (který zaujme)
 - Obrázky** (preference zajímavých obrázků)
 - Velikost písmen** (preference velkých písmen)
 - Tloušťka knihy/počet stránek** (preference tenkých knížek)
- Dětem s výběrem knížky často pomáhají **rodiče** (matka) nebo dostávají rady od **personálu v knihovně**.
- Výběr některých titulů může být **ovlivněn i médii**. Ne reklamou, ale filmovým zpracováním. Např. Ledové království, Medvídek Pú, Harry Potter, Garfield.
- Výběr knížek **doporučuje také škola**, která prvňáčkům určuje, co se bude číst.
- Děti také mají možnost si přes školu vybrat a objednat knihu z **katalogu knihovny**.

*Vybírá si některý knížky,
který dávají v televizi
jako večerníčky*

*Já si vezmu knížku,
když je zepředu nějaký
rozkošný nebo krásný obrázek*

*Vybírám, jak je knížka
dlouhá a podle velikosti písmen*

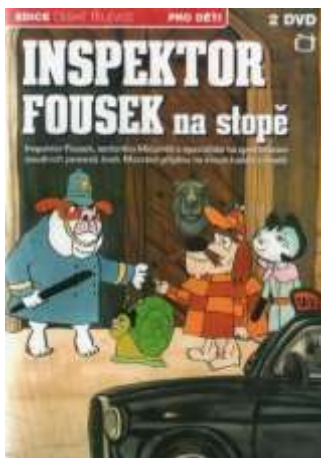
Filmový nebo knižní hrdina?

Co se ti líbí na Elze? Že je hezká a že má ledovou moc, má dlouhý bílý cop a sestru

Knížka nebo animák?

Stejně já už jsem všechny díly viděla... Já se na to koukám na počítači. Na děčku

Kde děti získávají knihy

- **Knížky dětem kupují rodiče jako dárek k narozeninám či vánocům.** Rodiče vybírají také dle názvu a obalu, ale i podle toho, aby byl obsah knížky úměrný věku dítěte.
- **Knížky děti získávají často v knihovně, kde si je půjčují**
- **Některé děti 6-8 let navštěvují knihovnu poměrně často a často si také půjčí více než jednu knížku.** Knížky, které si půjčují jsou však často krátké a dají se přečíst za pár dní, **některé děti všechny půjčené knížky z knihovny nepřečtou,** pouze si je prolistují/prohlédnou a příště si půjčí opět něco jiného.
- **Domácí knihovny**

*Paní knihovnice se mi nabídla sama,
že mi vybere knížky perlorodky*

*Třeba k ježíšku,
nebo k narozeninám*

*..ted' je hlavní zdroj knihovna
a buď si to vybírá sama,
nebo paní knihovnice*

Knížky jsou stále běžnou součástí dětských pokojíčků

Četba v rodině

Jak se čte doma

- S dětmi čtou rodiče, občas i prarodiče, jak tatínkové i maminky.
- **Kontrola ze strany rodičů** je dána nižším věkem dětí (6-8 let) a potřebou kontrolovat dětské čtení z hlediska plnění školních úkolů, správnosti výslovnosti či pomoci s těžkými pasážemi a obtížnými slovy.
- Jakmile se dítě naučí číst samo, **rodiče postupně přestávají předčítat** a spíše poslouchají a kontrolují dítě při jeho čtení.
- Čtení rodičů výrazně liší.
Maminky dávají přednost románům nebo detektivkám.
Tatínkové častěji čtou noviny a časopisy, nebo literaturu faktu
 Někteří rodiče/bývalí čtenáři přiznávají, že nyní nemají na čtení knížek moc času.

*Maminka čte jeden den,
potom tatínek druhý*

*Když mají číst do školy,
tak nahlas, to kontroluju*

někdy čte Luisa nám a někdy my jí

Čtení ve škole

Čtení je povinná součást výuky pro všechny děti...

- Každá škola (učitel) volí svou trochu odlišnou **koncepti výuky čtení**.
- Rodiče se zdají být **s výukou čtení ve škole spokojeni**, i když ne všichni mají přesný přehled o tom, jak taková výuka vypadá nebo funguje.
- **Převážná část dětí má hodiny čtení ve škole ráda**, existují však i děti, které čtení ve škole již od začátku nebaví.
- Děti ve věku 6-8 let většinou ještě **nemívají žádnou povinnou četbu**. Používají pouze slabikář a školní čítanky. Úkoly spojené se čtením se také nejčastěji váží na slabikář nebo čítanku.
- Nemají **žádné referáty** na přečtené knihy, ani se spolužáky se o knížkách moc nebaví.

*Musím Vojtovi každý den podepisovat,
že četl*

*Na domu nám žádné
knížky nedávají*

*Střídáme se,
většinou to jde po řadě*

Jak může škola podpořit čtení

- Škola může dětem **zprostředkovat nabídkové katalogy**, ze kterých je možné si knižní tituly objednat.
- **Co může škola ještě pro rozvoj čtenářství udělat?**
 - Vzbudit v dětech touhu po čtení
 - Doporučovat dětem vhodné knížky
 - Motivovat je ke čtení knížek
 - Přivést děti do knihovny

*Vzbudit touhu po tom čtení,
pokud to škola bude zabíjet,
tak je to špatně*

*Myslím, že učitelky v tom mají
větší zkušenost, cit doporučit*

*Zásadní role je doma,
druhá nejdůležitější je škola*

Veřejné a školní knihovny

Návštěvy knihovny

- Děti ve věku 6-8 let nejčastěji navštěvují knihovnu **s rodičem** (častěji maminkou) nebo se **školou**.
- Nejčastějším důvodem návštěvy knihovny je **půjčování** knížek, či návštěva v rámci **vyučování**, případně s **družinou**.
- Děti v této věkové kategorii **málo využívají v knihovnách přístup k internetu**
- Děti ani rodiče **nemají moc informací o školních knihovnách**. Školní knihovny k dispozici jsou, ale většinou pro starší děti, které už mají zadanou nějakou povinnou literaturu. Děti ve věku 6-8 let knihovnu nenavštěvují, jelikož tam nejsou knížky úměrné jejich věku či zájmu
- Místo školní knihovny děti spíše **navštěvují místní knihovnu**, kam chodí někdy i poměrně často – třeba i 2x za týden

Chodíme do městské

Mají knihovnu i ve škole, ale prvňáci tam nechodí

Chodí se školou, i na ty programy, co knihovna pořádá pro děti

Ne, přímo ve škole školní knihovnu nemáme

Školy podporují návštěvu veřejných knihoven

- **Většina rodičů považuje knihovny za důležité pro rozvoj čtenářství**, knihovny vidí jako zdroj knížek, které jsou jinak drahé a jejich nákup ve zvýšené míře by byl pro mnohé finančně nedostupný.
- Děti ve věku 6-8 let chodí **do knihovny se školou formou** čtenářských hodin k nebo předčítání. **Školy ve spolupráci s knihovnou** často pořádají různé akce a soutěže, olympiády či další aktivity
- **Děti chodí do knihovny rády** a občas se účastní různých akcí pořádaných knihovnou
- Důvodem proč děti **nenavštěvují knihovnu** vůbec nebo jen velmi málo je fakt, že knihovna může být **daleko od bydliště** rodiny, nebo s nástupem do školy již není tolik **času** na návštěvu knihovny

E-knihy

Děti a e-knihy

- Převážná část dětí ve věku 6-8 let **neví, že existují e-knihy**, že se kniha dá číst i jinak než v papírové podobě, většina dotázaných dětí se zatím s žádnou jinou knihou než papírovou nesetkala
- Děti ve věku 6-8 let knížky v elektronické podobě vůbec **nečtou a ani je to neláká**. Děti o této nové technologii nemají žádné informace a moc nevědí, co si pod tím představit. Pokud o existenci možnosti číst knížky z různých zařízení vědí, potom nejčastěji od rodičů
- **Rodiče** dětí sami většinou výrazně **preferují tištěné knihy**. Také mezi nimi přetrvává řada stále řada předsudků ohledně čteček
- Většina rodičů zatím o pořízení elektronické čtečky knih pro děti vůbec **neuvažuje – děti to nepožadují**.
- Na druhou stranu se tomu rodiče **v budoucnu nebrání**, pokud by se ukázalo, že je to vhodná cesta k tomu, jak podpořit dětské čtenářství

České děti jako čtenáři 6-8 let

Individuální rozhovory květen 2017

- . Hana Friedlaenderová,
- . Vít Richter

- . **S knížkou do života**
- . Goetheinstitut
- . Říjen 2017